

የገንዘብ ሚኒስቴር

**የኤክሳይዝ ቴምብር አስተዳደር ስርአትን ለመወሰን የወጣ
መመሪያ ቁጥር __/2016**

መጋቢት 2016 ዓ.ም

**የኤክሳይዝ ቴምብር አስተዳደር ስርዓትን ለመወሰን የወጣ መመሪያ ቁጥር
___/2016**

የኤክሳይዝ ቴምብርን ውጤታማ በሆነ መንገድ ማስተዳደር የኤክሳይዝ ቀረጥ አሰባሰብ ስርዓት ታማኝነትን ለማረጋገጥ፣ ህገወጥ ንግድን ለመከላከል እና የህዝብ ጤና እና ደህንነትን ለመጠበቅ አስፈላጊ በመሆኑ፣

የኤክሳይዝ ታክስ ህጎች እንዲከበሩ በማድረግ ግልጽነት እና ተጠያቂነትን ለማስፈን የኤክሳይዝ ቴምብሮችን በአግባቡ መለጠፍና ክትትል ማድረግ መሠረታዊ በመሆኑ፣

የኤክሳይዝ ቴምብር የሚለጠፍባቸው ዕቃዎችን መለየት፣ የሚለጥፍበትን ጊዜ እና ቦታ መወሰን፣ የቴምብር አሰጣጥ እና ክትትል ዘዴዎችን በግልጽ መደንገግ እንዲሁም በሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት መካከል ያሉ ኃላፊነቶችን ጨምሮ ሌሎች የኤክሳይዝ ቴምብር አስተዳደር ሥርዓትን የሚመራ ግልጽ መመሪያ እና ሥርዓትን ማውጣት አስፈላጊ በመሆኑ፣

የገንዘብ ሚኒስቴር በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ ቁጥር 1186/2018 (በተሻሻለው) አንቀጽ 29 እና 42 (2) በተሰጠው ሥልጣን መሠረት ይህንን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ
ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ “የኤክሳይዝ ቴምብር አስተዳደር ስርዓትን ለመወሰን የወጣ መመሪያ ቁጥር ___/2016” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር፣ በዚህ መመሪያ ውስጥ፣

- 1) “ስልጣን የተሰጠው ሰው” ማለት በታክሱ ባለስልጣን የበላይ ሃላፊ ወይም በበላይ ሃላፊው ስልጣን በተሰጠው ሰው በዚህ

መመሪያ የተመለከተውን ማናቸውንም ተግባር እንዲያከናውን ስልጣን የተሰጠው ሰው ነው።

- 2) “የተዘጋጀ የአልኮል መጠጥ” ማለት ለመጠጥነት እንዲውል የተዘጋጀ እና ለችርቻሮ ገበያ የሚቀርብ የአልኮል መጠጥ ነው።
- 3) “የኤክሳይዝ ቴምብር” ማለት በወረቀት፣ በዲጂታል ወይም በሌላ ሚኒስቴሩ በሚወስነው መልክ የተዘጋጀ በዚህ መመሪያ በተመለከተው መሰረት የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች ላይ የሚታተም ወይም የሚለጠፍ ቴምብር ነው።
- 4) “አስመጪ” ማለት በዚህ መመሪያ የተዘረዘሩ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች ወደአገር ለማስገባት በታክሱ ባለስልጣን የተመዘገበ አስመጪ ነው።
- 5) “አምራች” ማለት በዚህ መመሪያ የተዘረዘሩ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች ለማምረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ነው።
- 6) “መያዣ” ማለት በዚህ መመሪያ የተዘረዘሩ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች በጅምላ ወይም ለችርቻሮ ሽያጭ በሚቀርቡበት ጊዜ የሚታሸጉበት ፓኬት፣ ጠርሙስ፣ ወይም ተመሳሳይ መያዣ ነው።
- 7) “ኩባንያ” ማለት የኤክሳይዝ ቴምብርን ለማተም እና ለማከፋፈል በታክሱ ባለስልጣን ስልጣን የተሰጠው ሰው ነው።
- 8) “የአስተዳደር ስርዓት” ማለት የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች የአስተዳደር ስርዓት ሲሆን፣ የኤክሳይዝ ቴምብርን፣ የመከታተያ እና የመቆጣጠሪያ ስርዓትን፣ የምርት ሂሳብ አያያዝ ስርዓትን እና ከእነዚህ ጋር ተዛማጅ የሆኑ ሶፍትዌሮችን እና ሃርድዌሮችን ይጨምራል።
- 9) ‘የታክስ ባለስልጣን’ ማለት እንደአግባብነቱ የገቢዎች ሚኒስቴር ወይም የጉምሩክ ኮሚሽን ነው።

10) “አዋጅ” ማለት የኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ ቁጥር 1186/2012 እና ማሻሻያዎቹን ነው።

11) በዚህ መመሪያ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ ሌሎች ቃላት እና ሀረጎች በአዋጁ የተሰጣቸውን ትርጉም ይይዛሉ።

ክፍል ሁለት
ስለ ኤክሳይዝ ቴምብር

3. የኤክሳይዝ ቴምብር የሚለጠፍባቸው እቃዎች

1) የሚከተሉት የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች የኤክሳይዝ ቴምብር ሊለጠፍባቸው ይገባል።

- ሀ) የአልኮል መጠጦች፤
- ለ) አልኮል እና አልኮል አልባቢያ፤
- ሐ) ሲጋራ፤ ሲጋራሎስ፤ ትምባሆ
- መ) የታሸገ ውሃ

2) ሚኒስቴሩ ተጨማሪ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች የኤክሳይዝ ቴምብር እንዲለጠፍባቸው ሊወስን ይችላል።

3) የታክሱ ባለስልጣን የሚለጠፈውን የኤክሳይዝ ቴምብር አይነት፣ ይዘት እና የሚለጠፍበትን አካሄድን በመመሪያ ይወስናል።

4. የኤክሳይዝ ቴምብር ተፈላጊ ባህርያት

በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 በተመለከተው መሰረት የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች ላይ የሚለጠፈው ማናቸውም አይነት የኤክሳይዝ ቴምብር የሚከተሉትን ተፈላጊ ባህርያት የሚያሟላ መሆን አለበት።

- 1) አስመስሎ መስራትን መከላከል የሚያስችል፤
- 2) በአቅርቦት ሰንሰለት ውስጥ የኤክሳይዝ ቴምብርን እና የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች መከታተል የሚያስችል፤
- 3) የተመረቱ ወይም ወደ አገር የገቡ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች ምርት ሂሳብ መከታተል የሚያስችል፤

- 4) በእቃዎች ላይ የሚለጠፈውን የኤክሳይዝ ቴምብር እና የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች ትክክለኛነት በአቅርቦት ሰንሰለት ውስጥ ያለ ማናቸውም ሰው እንዲያረጋግጥ የሚያስችል፤ እና
- 5) ሲጋራ እና የትምባሆ ቅጠልን በሚመለከት በአለም የጤና ድርጅት ተፈላጊ የሆነውን ምልክት፤

5. ለኤክሳይዝ ቴምብር የሚፈጸም ክፍያ

- 1) አምራቹ ወይም አስመጪው በሚያስፈልገው በእያንዳንዱ የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልበት እቃ ላይ በሚለጠፈው የኤክሳይዝ ቴምብር ልክ ሚኒስቴሩ በሚያወጣው የማስከፈያ ሰንጠረዥ በተመለከተው የማስከፈያ ዋጋ ተመን መሰረት ለአታሚው ክፍያ መፈጸም አለበት።
- 2) ለኤክሳይዝ ቴምብር ክፍያ የሚፈጸመው አምራቹ ወይም አስመጪው የኤክሳይዝ ቴምብርን ከመረከቡ በፊት ነው።

6. የኤክሳይዝ ቴምብር ለማግኘት ስለሚቀርብ ማመልከቻ

- 1) የኤክሳይዝ ቴምብር ሊለጠፍባቸው እንደሚገባ የተለዩ እቃዎችን የሚያመርት ወይም ወደአገር የሚያስገባ ሰው የኤክሳይዝ ቴምብር እንዲሰጠው በጸደቀው ቅጽ ለባለስልጣኑ ጥያቄ ማቅረብ አለበት።
- 2) በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የሚቀርበው ማመልከቻ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበት ምርት ከሚመረትበት ወይም ወደአገር ከሚገባበት ቀን ቢያንስ 60 ቀን በፊት ለታክሱ ባለስልጣን መቅረብ አለበት።
- 3) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበት ምርት አምራች ወይም አስመጪ በታክሱ ባለስልጣን ማመልከቻው ተቀባይነት ካገኘበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር በ15 ቀን ጊዜ ውስጥ ለኤክሳይዝ ቴምብር የሚከፈለውን ክፍያ ለአታሚው መክፈል አለበት።
- 4) ማናቸውም አስመጪ ወደአገር በሚያስገባቸው የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች ላይ የሚለጠፍ የኤክሳይዝ ቴምብር እንዲሰጠው ከሚያቀርበው ማመልከቻ ጋር በዚህ መመሪያ የተዘረዘሩ የኤክሳይዝ ቴምብር

ሊለጠፍባቸው የሚገባ እቃዎችን ወደአገር የሚያስገባ መሆኑን የሚያስረዱ ማስረጃዎችን ማቅረብ አለበት።

5) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የተመለከተው ቢኖርም የታክሱ ባለስልጣን አስመጪው የኤክሳይዝ ቴምብር ሊለጠፍባቸው የሚገባ እቃዎችን ወደአገር የሚያስገባ መሆኑን የሚያሳይ ማስረጃ የማቅረብ ግዴታውን ሳይወጣ ማስረጃዎቹን ለማቅረብ ግዴታ እንዲገባ በማድረግ የኤክሳይዝ ቴምብርን እንዲያገኝ ሊፈቅድ ይችላል።

6) የታክሱ ባለስልጣን የኤክሳይዝ ቴምብር ሊለጠፍባቸው የሚገባ ምርቶችን የሚያመርቱ ወይም ወደአገር የሚያስገቡ ታክስ ከፋዮችን ዝርዝር መዝግቦ ይይዛል።

7. የኤክሳይዝ ቴምብር ፍጆታን አስቀድሞ ስለማስታወቅ

የታክስ ባለስልጣኑ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው ምርቶች አምራቾች እና አስመጪዎች ቢያንስ የኤክሳይዝ ቴምብርን ከሚፈልጉበት ወር የመጀመሪያ ቀን በፊት ካሉት 60 ቀናት በፊት ለስድስት ተከታታይ ወራት በየወሩ የሚያስፈልጋቸውን የኤክሳይዝ ቴምብር ብዛት ግምት እንዲያቀርቡ ሊጠይቅ ይችላል።

8. ኩባንያን ስለመምረጥ

1) በመንግስት ግዢ እና ንብረት አስተዳደር አዋጅ ሰለግጦ አፈጻጸም የተዘረጋውን ስርአት በመከተል ሚኒስቴሩ የሚከተሉትን ተግባራት የሚያከናውን ኩባንያ ይመርጣል፤

- ሀ) የኤክሳይዝ ቴምብር የሚያትም እና የሚያከፋፍል፤
- ለ) የአስተዳደር ስርአት የሚያለማ እና ስራ ላይ የሚያውል፤ እና
- ሐ) ሌሎች ተዛማጅ የአስተዳደር ስርዓቶችን የሚዘረጋ።

2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት የሚመረጠው ኩባንያ በታክስ ባለስልጣኑ ካልታዘዘ በስተቀር በዚህ መመሪያ የተመለከተውን ማናቸውንም አይነት የኤክሳይዝ ቴምብር ለማተም አይችልም።

9. የኤክሳይዝ ቴምብርን ስለማስረከብ

- 1) ሆኖ ሲገኝ እና የታክስ ባለስልጣኑ የሚያስቀምጣቸው ቅድመ ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆኖ፣ የታክስ ባለስልጣኑ የተመረጠው ኩባንያ በባለስልጣኑ የተዘረጋውን የአሰራር ስርአት በመከተል የኤክሳይዝ ቴምብር እንዲያትም እና በቀጥታ ለአምራቹ ወይም ለአስመጪው እንዲያስረክብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል።
- 2) በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት ኩባንያው ከታክስ ባለስልጣኑ የተቀበለውን የሕትመት ትዕዛዝ በ10 (አስር) የሥራ ቀናት ውስጥ መፈጸም አለበት።
- 3) የኤክሳይዝ ቴምብር እንዲያትም የተመረጠው ኩባንያ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት ያተመውን እና ያከፋፈለውን የኤክሳይዝ ቴምብር አይነት እና ብዛት የሚያሳይ መረጃ የታክስ ባለስልጣኑ በሚወስነው ጊዜ ውስጥ ለታክሱ ባለስልጣን መስጠት አለበት።
- 4) የታክስ ባለስልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሰረት አምራቾች እና አስመጪዎች የወሰዷቸውን የኤክሳይዝ ቴምብር አጠቃቀም ትክክለኝነትን በመከታተል ተገቢውን እርምጃ ይወስዳል።

10. የኤክሳይዝ ቴምብር የሚለጠፍበት ጊዜ እና ቦታ

- 1) የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች ላይ የኤክሳይዝ ቴምብር የሚለጠፈው የታክሱ ባለስልጣን በሚወስነው መሰረት በሚከተለው አካሄድ ይሆናል፡
  - ሀ) በአገር ውስጥ በሚመረቱ እቃዎች ላይ በማምረቻ ቦታው ምርቱ እንደታሸገ ወዲያውኑ፤
  - ለ) ወደአገር በሚገቡ እቃዎች ላይ፤
    - i) በጉምሩክ ጣቢያ፤
    - ii) የጉምሩክ ፎርማሊቲ በተጠናቀቀ በ 5 ቀናት ጊዜ ውስጥ የታክሱ ባለስልጣን በሚወስነው ቦታ፤
  - ሐ) በዚህ አንቀጽ ተራ ፊደል (ለ) የተመለከተው ቢኖርም የታክስ ባለስልጣኑ የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው ወደአገር በሚገቡ እቃዎች

ላይ የኤክሳይዝ ቴምብር እቃዎቹ በሚላኩበት አገር በሚገኝ የማምረቻ ቦታ እንዲለጠፍ ሊያዝ ይችላል።

- 2) የታክሱ ባለስልጣን ማመልከቻ ሲቀርብለት በእያንዳንዱ መያዣ ላይ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበትን ምርት ምንነት ለማወቅ፤ ምርቱን ለመከታተል እና ለመቆጣጠር እና የተመረተውን ምርት ሂሳብ ለመመዘገብ የሚያስችል ሊታይ በሚችል ቦታ ሊጠፋ በማይችል ቀለም የዲጂታል ቴምብር እንዲታተምበት ሊፈቅድ ይችላል።
- 3) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን ምርቶች የሚያመርት ወይም ወደአገር የሚያስገባ ሰው የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች ወይም በመያዣው ላይ የኤክሳይዝ ቴምብርን እንደለጠፈ ወዲያውኑ የአስተዳደር ስርአቱን በመጠቀም ይህንኑ ለታክስ ባለስልጣኑ ማስታወቅ አለበት።
- 4) ይህንን መመሪያ በመተላለፍ ጥፋት የፈጸመ ማናቸውም ሰው በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ ወይም በታክስ አስተዳደር አዋጅ በተደነገገው መሰረት ይቀጣል።

11. የኤክሳይዝ ቴምብርን ተመላሽ ስለማድረግ

- 1) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን እቃዎች የሚያመርት ወይም ወደአገር የሚያስገባ ማናቸውም ሰው ከሚከተሉት ሁኔታዎች አንዱ ሲያጋጥም የተረከበውን የኤክሳይዝ ቴምብር ለታክሱ ባለስልጣን ተመላሽ ማድረግ አለበት።
  - ሀ) አምራቹ የማምረት ስራውን ሲያቋርጥ፤
  - ለ) የኤክሳይዝ ቴምብር ወረቀት ወይም ጥቅሉ ብልሽት ያለበት ከሆነ፤
  - ሐ) ማስታወቂያ በቀረበበት ወደአገር በሚገባው የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበት እቃ እና ወደአገር መግባቱ በተረጋጠው እቃ መካከል ልዩነት ያለ ሲሆን፤
  - መ) የታክስ ባለስልጣኑ የኤክሳይዝ ቴምብር ጥቅም ላይ እንዳይውል የወሰነ እንደሆነ፤ ወይም

ሠ) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበት እቃ የኤክሳይዝ ቴምብር ከሚለጠፍባቸው እቃዎች ዝርዝር ውስጥ እንዲወጣ በሚኒስቴሩ የተወሰነ ከሆነ፤

2) ኩባንያው በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1(ሀ)፣ (ሐ) እና (መ) ከተመለከተው በስተቀር የኤክሳይዝ ቴምብር ተመላሽ ከተደረገበት ቀን አንስቶ በሚቆጠር 90 ቀናት ጊዜ ውስጥ አምራቹ ወይም አስመጪው ለመለሰው የኤክሳይዝ ቴምብር የከፈለውን ክፍያ መመለስ አለበት።

12. የተበላሹ ወይም ጉዳት የደረሰባቸው የኤክሳይዝ ቴምብሮች

- 1) ብልሽት የደረሰባቸው የኤክሳይዝ ቴምብሮች የታክስ ባለስልጣኑ ብልሽቱን እስከሚያረጋግጥ ድረስ ተይዘው መቆየት አለባቸው። ባለስልጣኑ የተበላሹ ወይም ጉዳት የደረሰባቸው መሆኑን ሲያረጋግጥ የባለስልጣኑ ተወካይ በተገኘበት እንዲወገዱ ይደረጋል።
- 2) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራቹ ወይም አስመጪ በታክሱ ባለስልጣን ትእዛዝ የተረከባቸውን የኤክሳይዝ ቴምብሮች ሂሳብ ማወራረድ ያልቻለ እንደሆነ ያልተወራረደውን የኤክሳይዝ ቴምብር በሚመለከት የታክሱ ባለስልጣን እንደአግባብነቱ አምራቹ ወይም አስመጪው ባመረታቸው ወይም ወደአገር ባስገባቸው እቃዎች ላይ በእቃዎቹ ምድብ ውስጥ ያለውን ከፍተኛውን የኤክሳይዝ ታክስ ማስከፈያ መጣኔ፤ የእቃዎቹን ዋጋ እና የእቃዎቹን ብዛት መሰረት በማድረግ የኤክሳይዝ ታክሱን እና ሌሎች ታክሶችን አስልቶ ያስከፍላል።
- 3) የታክሱ ባለስልጣን ያልተወራረደውን የኤክሳይዝ ቴምብር ስሌት በሚያከናውንበት ጊዜ ለተበላሹ ወይም ጉዳት ለደረሰባቸው የኤክሳይዝ ቴምብሮች ማካካሻ መፍቀድ ያለበት ሲሆን፤ በዚህ አይነት የሚፈቀደው ማካካሻ አምራቹ ወይም አስመጪው ከተረከበው ቴምብር 1% በላይ ሊሆን አይችልም።

13. የኤክሳይዝ ቴምብርን ስለማስተላለፍ

1) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው ምርቶች አምራቹ ወይም አስመጪ በታክሱ ባለስልጣን አስቀድሞ ሲፈቀድለት በእጁ የሚገኘውን የኤክሳይዝ

ቴምብር በባለቤትነቱ ስር ለሚገኝ ለሌላ አምራች ወይም አስመጪ ዘርፍ ሊያስተላልፍ ይችላል።

2) የታክስ ባለስልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት የኤክሳይዝ ቴምብር የሚተላለፍበትን ስርዓት እና የሂሳቡን አመዘጋገብ ይወስናል።

14. መዝገቦችን ስለመያዝ

አምራች ወይም አስመጪዎች በዚህ ክፍል መሰረት የኤክሳይዝ ቴምብሮችን ከከባንያው ከተረከቡ በኋላ የሚከተሉትን መዝገቦች መያዝ አለባቸው፤

- ሀ/ ባለፈው ወር መጨረሻ ቀን ድረስ የተከማቹ እና በጥቅም ላይ እንዲውሉ የተደረጉት ቴምብሮች መጠን ማጠቃለያ፤
- ለ/ በወር ውስጥ ከከባንያው የተረከቡ የቴምብሮች መጠን ማጠቃለያ፤
- ሐ/ በወር ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ የቴምብሮች መጠን፤
- መ/ በወሩ መጨረሻ የቀሪ ቴምብሮች ክምችት፤
- ሠ/ ሥራ ላይ በማዋል ሂደት ውስጥ የተበላሹት እና ጉዳት የደረሰባቸው የኤክሳይዝ ቴምብሮች መጠን።

ክፍል ሁለት
ስለ ኤክሳይዝ የአስተዳደር ስርአት

15. የአስተዳደር ስርአት ስለመዘርጋት

በዚህ መመሪያ የተዘረዘሩ የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው ምርቶች አምራች ወይም አስመጪ እንደሁኔታው የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን ምርቶች በሚያመርትበት ወይም ወደአገር ያስገባቸውን እቃዎች በሚያከማችበት ቦታ የአስተዳደር ስርአት የሚዘረጋበትን ሁኔታ ማመቻቸት እና ለዚህ ተግባር የሚያስፈልገውን ወጪ መሸፈን አለበት።

16. የአስተዳደር ስርአት ይዘት

በዚህ መመሪያ አንቀጽ 15 መሰረት የሚዘረጋው የአስተዳደር ስርአት የሚከተሉትን ሊይዝ ይገባል፤

- ሀ) የኤክሳይዝ ቴምብርን ትክክለኛነት የሚያጣራ እና የሚያረጋግጥ መሳሪያ፤

ለ) እያንዳንዱን የኤክሳይዝ ቴምብር ከተለጠፈበት መያዣ ጋር አስተሳስሮ መለየት የሚያስችል መሳሪያ፤

ሐ) የምርት ሂሳብን መመዘገብ የሚያስችል መሳሪያ፤ እና

መ) የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች ላይ የተለጠፈውን የኤክሳይዝ ቴምብር መቆጣጠር፤ መመዘገብ፤ መሰነድ እና ለታክስ ባለስልጣኑ መረጃውን ማስተላለፍ የሚያስችል መሳሪያ።

17. የአስተዳደር ስርአት ተከላ ማጣጣም

የአስተዳደሩ ስርአት አካል የሆኑ እና በአምራቹ የማምረቻ ቦታ ወይም በአስመጪው ማከማቻ ስፍራ፤ እና በታክስ ባለስልጣኑ ዋና የመረጃ ማእከል እና የአደጋ ማገገሚያ ማዕከል ስርዓት የሚገጠሙ መሳሪያዎች ተከላ፤ የማጣጣም ስራ እና የጥገና ወይም እድሳት ስራ የሚከናወነው የታክሱ ባለስልጣን በሚመድበው ስልጣን የተሰጠው ሰው ተቆጣጣሪነት በዚህ መመሪያ አንቀጽ 10 መሰረት በሚመረጠው ኩባንያ አማካኝነት ይሆናል።

18. የማልማት እና የመቆጣጠር ተግባር

የታክሱ ባለስልጣን፡

ሀ) ኩባንያው የሚዘረጋው የአስተዳደር ስርአት ሊያከናውነው የሚገባውን ተግባር፤ የደህንነት አጠባበቁን እና ተፈላጊውን የፊስካል ቁጥጥር ስርአት ይወስናል፤

ለ) የአስተዳደር ስርአቱ በሚዘረጋበት ጊዜ የቁጥጥር እና የክትትል ስራ ያከናውናል።

19. የመሳሪያዎች ተከላ

1) የአስተዳደር ስርአቱ አካል የሆኑ መሳሪያዎች፡

ሀ) በአምራቹ ፋብሪካ ውስጥ በሁሉም የማምረቻ መስመሮች ከእያንዳንዱ የማሽኒያ ወይም የምልክት ማተሚያ መሳሪያ ጋር በተጓዳኝ፤

ለ) በታክስ ባለስልጣኑ ማእከላዊ የመቆጣጠሪያ ማእከል እና የአደጋ ጊዜ መጠባበቂያ ማዕከል ውስጥ፡

መገጠም አለባቸው።

2) ወደአገር ለሚገቡ እቃዎች የሚውሉ የአስተዳደር ስርአቱ አካል የሆኑ መሳሪያዎች የታክሱ ባለስልጣን በሚወስነው አኳኋን ይገጠማሉ።

20. የአስተዳደር ስርአቱን ለማሻሻል ወይም በአዲስ ለመተካት ስለሚሰጥ ማስታወቂያ

1) አዲስ ወይም የተሻሻለ የአስተዳደር ስርአት መዘርጋት አስፈላጊ ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ የታክሱ ባለስልጣን አዲሱ ወይም የተሻሻለው የአስተዳደር ስርአት ስራ ላይ ከሚውልበት ቀን ቢያንስ 30 ቀን አስቀድሞ ለአምራቹ ወይም ለአስመጪው የሚከተሉትን የያዘ ማስታወቂያ መስጠት አለበት፤

ሀ) አዲሱን ወይም የተሻሻለውን የአስተዳደር ስርአት ስራ ላይ ለማዋል የሚያስፈልጉትን መሳሪያዎች፤

ለ) በእያንዳንዱ የምርት ሂደት ላይ ሊደረግ የሚገባውን የማጣጣም ስራ፤

ሐ) የአስተዳደር ስርአቱ አካል ሆነው የሚገጠሙ እና ስራ ላይ የሚውሉ ኮምፒውተሮች እና ሌሎች መሳሪያዎች የሚገጠሙበትን እና ስራ ላይ የሚውሉበትን ሁኔታ፤

መ) አዲሱ ወይም የተሻሻለው የአስተዳደር ስርአት ስራ ላይ የሚውልበትን ቀን፤

2) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራቾች ወይም አስመጪዎች የኤክሳይዝ ቴምብርን ስራ ላይ ለማዋል፤ ለማሻሻል ወይም ለማጣጣም ለሚውሉ መሳሪያዎች እንዲሁም በእያንዳንዱ የማምረቻ መስመር መሳሪያዎቹ ለሚገጠሙባቸው ቦታዎች የሚያስፈልገውን ወጪ ይሸፍናሉ።

3) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራቾች ወይም አስመጪ በመሳሪያዎች ላይ ማስተካከያ እንዲያደርግ ወይም አዲስ ወይም የተሻሻሉ መስሪያዎች ለመገጠም የሚያስፈልገውን መረጃ እንዲሰጥ በታክሱ ባለስልጣን ሲጠየቅ ማስተካከያውን ማድረግ ወይም አዲሱ ወይም

የተሻሻለው ስርአት ከሚገጠምበት ቀን ሰባት ቀናት አስቀድሞ መረጃውን መስጠት አለበት።

21. የማምረቻ መስመር በትክክል የሚሰራ መሆኑን ስለማረጋገጥ

የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ የመሳሪያዎች ተክላ በሚደረግበት ወቅት የማምረቻ መስመሮች በትክክል የሚሰሩ መሆኑን የማረጋገጥ ኃላፊነት አለበት።

22. አገልግሎት መስጠት ያቋረጡ የማምረቻ መስመሮችን ስለማስታወቅ

1) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ አገልግሎት መስጠት ያቋረጡ የማምረቻ መስመሮችን አገልግሎት መስጠት ካቋረጡበት ጊዜ አንስቶ በ24 ሰዓት ውስጥ ይህንኑ ለታክሱ ባለስልጣን ማስታወቅ አለበት። የታክሱ ባለስልጣንም እነዚህን መስመሮች በማሸግ መስመሮቹ የታሸጉ ሰለመሆኑ በአስተዳደር ስርአቱ ላይ ይመዘግባል።

2) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ የታክሱን ባለስልጣን ፈቃድ ሳያገኝ የታሸጉትን የማምረቻ መስመሮች በመጠቀም ማምረት አይችልም።

23. የመሳሪያዎች ደህንነት

1) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ በስራ ቦታው ለተገጠሙ መሳሪያዎች እና የአስተዳደር ስርአቱ እንክብካቤ የማድረግ እና ደህንነታቸውን የመጠበቅ ኃላፊነት አለበት።

2) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ የአስተዳደር ስርአቱ የማይሰራ በሚሆንበት ወይም የደህንነት መጠበቂያ ማሸጊያዎች የመነካካት አደጋ ባጋጠማቸው ጊዜ ይህንኑ በ24 ሰዓት ጊዜ ውስጥ ለታክሱ ባለስልጣን የማስታወቅ ግዴታ አለበት።

24. የመሳሪያዎች እድሳት ወይም ጥገና

- 1) ኩባንያው የታክሱ ባለስልጣን በሚመድበው ስልጣን በተሰጠው ሰው ተቆጣጣሪነት ስር ሆኖ በአስተዳደር ስርአቱ ላይ እድሳት ወይም ጥገና ማድረግ አለበት።
- 2) ኩባንያው በአስተዳደር ስርአቱ ላይ እድሳት ወይም ጥገና የሚያከናውኑ ባለሙያዎችን የስም ዝርዝር እና ለስራው ያላቸውን አግባብነት ለታክሱ ባለስልጣን አስቀድሞ ማስታወቅ አለበት።

25. አዳዲስ የምርት አይነቶችን አስቀድሞ ስለማስታወቅ

የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች አምራች ወይም አስመጪ

- ሀ) ለውጭ ገበያ ወይም ለቀረጥ ነጻ መደብሮች የሚቀርቡትን ጨምሮ የሚያመርታቸው ወይም ወደአገር የሚያስገባቸውን እቃዎች መያዣዎች እና በእነዚህ መያዣዎች ላይ የሚደረገውን መግለጫ ለታክሱ ባለስልጣን ማስታወቅ አለበት፤
- ለ) አዳዲስ ምርቶችን ማምረት ከመጀመሩ ወይም በነባር ምርቶቹ ላይ የሚደረገውን መግለጫ ወይም ማሽኒያ ከመለወጡ 60 ቀን በፊት ይህንኑ ለታክሱ ባለስልጣን ማስታወቅ አለበት፤
- ሐ) ለሚከተሉት ምክንያቶች የአስተዳደር ስርአቱን ከመዘርጋቱ ወይም ከማስወገዱ በፊት ባሉት 60 ቀናት ውስጥ ለታክሱ ባለስልጣን ማመልከቻ የማቅረብ፤
  - (i) ከአገልግሎት ውጪ የነበሩ የማምረቻ መስመሮችን ስራ ከማስቀጠሉ፤
  - (ii) የማምረቻ መስመሮችን ስራ ከማቋረጡ፤
  - (iii) በማምረቻ መስመሮች ላይ ጥገና ከማድረጉ ወይም የማምረቻ መስመሮችን ተግባር ከመለወጡ በፊት፤
  - (iv) አዲስ የማምረቻ መስመር ከመዘርጋቱ በፊት፤ ወይም
  - (v) አዲስ የማምረቻ መሳሪያ ከመግዛቱ ወይም የነበረውን የማምረቻ መሳሪያ ከመሸጡ በፊት።

26. የማሰልጠን ግዴታ

ኩባንያው የኤክሳይዝ አስተዳደር ስርዓት ተከላ፣ ጥገና፣ አጠቃቀም እና ሌሎች ተያያዥ ጉዳዮችን በተመለከተ ተገቢውን ስልጠና ለታክስ ባለስልጣኑ ሰራተኞች እና እንደ አግባብነቱ ለአስመጪዎች እና ለአምራቾች የመስጠት ግዴታ አለበት።

ክፍል አራት

ሌሎች ድንጋጌዎች

27. ከቀረጥ ነጻ በሚሸጡ እቃዎች ወይም መያዣዎች ላይ ምልክት ስለማድረግ

- 1) በአዋጁ ከኤክሳይዝ ታክስ ነጻ የተደረጉ ወይም ወደ ውጭ አገር የሚላኩ እቃዎችን መለየት እና መከታተል እንዲቻል በመያዣው ላይ ከታክሱ ነጻ መሆናቸውን የሚገልጽ ምልክት መደረግ አለበት።
- 2) ለዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 አፈጻጸም በእቃዎቹ ማሸጊያ ላይ የሚደረገው ምልክት፤
  - (i) ለውጭ ገበያ የሚቀርቡ እቃዎችን በሚመለከት፤ እቃው የሚላክበትን የመጨረሻ አድራሻ፤
  - (ii) በኢትዮጵያ ውስጥ ጥቅም ላይ የሚውሉ እቃዎችን በሚመለከት “ኢትዮጵያ ውስጥ ጥቅም ላይ የሚውል” የሚል ጽሁፍ፤
  - (iii) በቀረጥ ነጻ መደብሮች ወይም ለዲፕሎማቲክ ማህበረሰብ የሚሸጥ እቃን በሚመለከት “ ከቀረጥ ነጻ” የሚል ጽሁፍ።

28. የኤክሳይዝ ቴምብር የማይለጠፍባቸው እቃዎች

- 1) የሚከተሉት እቃዎች የኤክሳይዝ ቴምብር አይለጠፍባቸውም፤
  - ሀ) ለቀረጥ ነጻ መደብሮች እንዲውሉ የሚመረቱ ወይም ወደአገር የሚገቡ ወይም መብቱ የተቋቋመላቸው ሰዎች ከቀረጥ ነጻ መደብር የሚገዙባቸው እቃዎች;
  - ለ) በናሙናነት ወደአገር የሚገቡ ኤክሳይዝ ታክስ ተፈጻሚ የሚሆንባቸው እቃዎች።
- 2) በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1(ሀ) የተመለከቱት እቃዎች በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ እና በሚኒስትሮች ምክር ቤት የጉምሩክ ደንብ በተደነገገው መሰረት “ከቀረጥ ነጻ” የሚል ጽሁፍ ሊኖራቸው ይገባል።

29. የኤክሳይዝ ቴምብርን ትክክለኛነት የማረጋገጥ ግዴታ

- 1) ማናቸውም አምራች፣ አስመጪ፣ አከፋፋይ፣ ቸርቻሪ ወይም የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች አቅርቦት ሰንሰለት ውስጥ ተሳታፊ የሆነ ማናቸውም ሌላ ሰው እቃዎቹን ከመረከቡ በፊት በእቃዎቹ ላይ

የተለጠፈው የኤክሳይዝ ቴምብር ትክክለኛ መሆኑን የማረጋገጥ ግዴታ አለበት።

2) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን ምርቶች የሚያከፋፍል ወይም በችርቻሮ የሚሸጥ ሰው።

ሀ) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸውን ምርቶች በሚያመርት ሰው የተሰጠውን የማስረከቢያ ሰነዶችን፤ ደረሰኞችን ወይም ሌሎች ተመሳሳይ ሰነዶችን ይዞ ማቆየት፤ እና

ለ) በስራ ቦታው የኤክሳይዝ ቴምብርን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የሚያስችል በቂ ብርሃን እንዲኖር የማድረግ፤ ግዴታ አለበት።

30. የኤክሳይዝ ቴምብርን አቅርቦት ስለመከልከል

የታክሱ ባለስልጣን የሚከተሉትን ፈጽሞ የተገኘ ሰው የኤክሳይዝ ቴምብር እንዳይሰጠው ሊከለክል ይችላል።

ሀ) አስቀድሞ የተሰጠውን የኤክሳይዝ ቴምብር ሂሳብ ያላወራረደ፤

ለ) በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ መሰረት የኤክሳይዝ ታክስን የማስታወቅ እና የመክፈል ግዴታውን ያልተወጣ፤

31. የኤክሳይዝ ቴምብርን፣ መሳሪያዎችን እና እቃዎችን ስለመያዝ

በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ፣ በጉምሩክ አዋጅ እና በታክስ አስተዳደር አዋጅ በተደነገገው መሰረት የሚከተሉት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ የታክሱ ባለስልጣን የኤክሳይዝ ቴምብሮችን፣ መሳሪያዎችን እና እቃዎችን ለመያዝ ይችላል፤

ሀ) የኤክሳይዝ ቴምብርን በሚመለከት፤

(i) አስመስሎ የተሰራ ሆኖ ሲገኝ፤

(ii) ለታክሱ ባለስልጣን መመለስ ያለበት ሆኖ ሳለ፤ ያልተመለሰ ሆኖ ሲገኝ፤

(iii) ከተፈቀደለት ሰው ወጪ በሌላ ሰው ተይዞ ሲገኝ፤

ለ) በአዋጁ የተደነገገውን ለማያሟላ እቃ ማከማቻ፤ መሸሸጊያ ወይም ማንንገዥ ውሎ የተገኘን ተሽከርካሪ፤

ሐ) የኤክሳይዝ ቴምብርን አስመስሎ ለመስራት የሚውል መሳሪያ፤

መ) የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እቃዎች፤

(i) አስመስሎ የተሰራ የኤክሳይዝ ቴምብር ተለጥፎባቸው የተገኘ እንደሆነ፤

(ii) በዚህ መመሪያ ከተመለከተው ውጪ ተገቢ ባልሆነ አኳኋን የኤክሳይዝ ቴምብር ተለጥፎባቸው የተገኘ እንደሆነ፤

(iii) በዚህ መመሪያ በተመለከተው መሰረት የኤክሳይዝ ቴምብር ሳይለጠፍባቸው የተገኘ እንደሆነ፤

32. አስመስለው የተሰሩ የኤክሳይዝ ቴምብሮችን ወይም የተያዙ እቃዎችን ስለማስወገድ

የታክሱ ባልስልጣን አስመስለው የተሰሩ የኤክሳይዝ ቴምብሮችን እና በዚህ መመሪያ አንቀጽ 30 መሰረት የተያዙ ሌሎች እቃዎችን በጉምሩክ አዋጅ በተደነገገው መሰረት ለማስወገድ ይችላል።

33. የመሸጋገሪያ ድንጋጌ

ማናቸውም አስመጪ፤ አምራች፤ አከፋፋይ፤ ቸርቻሪ ወይም የኤክሳይዝ ታክስ በሚከፈልባቸው እቃዎች አቅርቦት ሰንሰለት ውስጥ ተሳታፊ የሆነ ማናቸውም ሌላ ሰው በእጁ የሚገኙትን የኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልባቸው እና የኤክሳይዝ ቴምብር ያልተለጠፈባቸው ወይም ምልክት ያልተደረገባቸው ዕቃዎች ይህ መመሪያ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ከሚቆጠር ከ120 ቀናት በኋላ የኤክሳይዝ ቴምብር ሳይለጠፍባቸው ወይም ምልክት ሳይደረገባቸው ለገበያ ማዋል አይችሉም።

34. የሚጸናበት ቀን

ይህ መመሪያ ከ_____ ቀን 2016 አ.ም ጀምሮ የጸና ይሆናል።

አዲስ አበባ _____ ቀን 2016 አ.ም

አህመድ ሺዴ
የገንዘብ ሚኒስትር